

EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY JAKO NÁSTROJ PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A MĚST: 6. EVROPSKÁ KONFERENCE ECOSYSTEM SERVICES PARTNERSHIP

V době klimatické změny, úbytku biodiverzity a rostoucích nároků na využívání území se stále více ukazuje potřeba integrovat poznatky o fungování ekosystémů do rozhodování o krajině a městech. Koncept ekosystémových služeb představuje důležitý rámec pro porozumění přínosům přírody pro společnost, od produkce potravin a vody přes regulaci klimatu a ochranu před povodněmi až po rekreační, estetické a kulturní hodnoty. V posledních dvou desetiletích se stal významnou součástí evropských politik ochrany přírody a udržitelného rozvoje, včetně Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, Nařízení o obnově přírody či ekosystémového účetnictví SEEA EA. Právě propojení vědeckých poznatků s praktickým rozhodováním bylo jedním z hlavních témat 6. evropské konference Ecosystem Services Partnership (ESP Europe 2026), která se uskutečnila ve dnech 18.–22. května 2026 v Praze v konferenčním centru Cubex.

Praha hostila největší evropské setkání o ekosystémových službách

Konference se zúčastnilo více než 650 výzkumníků a výzkumníků, představitelů a představitelů veřejné správy, praxe a občanské společnosti i studentů z celé Evropy i dalších částí světa. Akci pořádal Ústav výzkumu globální změny AV ČR – CzechGlobe ve spolupráci s mezinárodní sítí Ecosystem Services Partnership (ESP) a dalšími partnery. ESP představuje největší světovou odbornou síť zaměřenou na ekosystémové služby. Sdružuje více než 3 000 členů a prostřednictvím tematických pracovních skupin a národních sítí podporuje výměnu zkušeností mezi vědou, veřejnou správou a praxí.

Hlavním tématem konference byl „Rozvoj znalostí o ekosystémových službách pro Evropu příznivou přírodě i lidem“. Diskuse se zaměřily na to, jak mohou poznatky o ekosystémových službách přispět k řešení současných environmentálních a společenských výzev, zejména ztráty biodiverzity, změny klimatu, degradace krajiny a rostoucích sociálních nerovností.

Do programu bylo zasláno více než 750 příspěvků (prezentací a posterů), které prošly následným výběrem. Konference byla směřována do šesti tematických proudů věnovaných správě a řízení, hodnocení ekosystémových služeb, klimatickým a přírodě blízkým řešením, ekonomickým aspektům, účetnictví ekosystémů a otázkám spravedlnosti a rovnosti.

Krajina jako prostor pro obnovu přírody i poskytování služeb

Program konference pokrýval široké spektrum témat souvisejících s hodnocením, ochranou, obnovou a udržitelným využíváním ekosystémů. Diskutovány byly zejména možnosti využití hodnocení ekosystémových služeb při identifikaci prioritních lokalit pro obnovu krajiny, plánování adaptačních opatření na změnu klimatu nebo při hodnocení přínosů přírodě blízkých opatření. Tematické sekce odrážely dlouhodobé zaměření pracovních skupin ESP a věnovaly se ekosystémovým službám v různých typech ekosystémů, tedy lesních, lučních, vodních a nivních, mořských a pobřežních, polárních a arktických, horských a ostrovních, městské přírody či chráněných území. Celá řada sekcí zpracovávala průřezová témata, například hodnocení dobrého stavu ekosystémů, využití nových přístupů analýzy velkých

dat, ekonomické aspekty či společenské hodnoty a přístupy ke spravedlivějšímu využití ekosystémových služeb s ohledem na kvalitu života. Významným tématem byla také integrace ekosystémových služeb do územního plánování, strategických dokumentů a právním aspektům na evropské, regionální i národní úrovni.

Zazněly příklady z mnoha evropských zemí ukazující, že mapování a hodnocení ekosystémových služeb může představovat užitečný podklad pro rozhodování o využití území a pomoci lépe vyvažovat environmentální, sociální a ekonomické cíle.

Městské ekosystémové služby a přírodě blízká řešení

Silně zastoupenou oblastí byly rovněž městské a příměstské ekosystémové služby. Rostoucí zájem o tuto problematiku souvisí s potřebou adaptace měst na dopady klimatické změny. V rámci několika tematických sekcí byly prezentovány nové přístupy k hodnocení přínosů městské zeleně, modrozelené infrastruktury a přírodě blízkých řešení. Diskutovala se role parků, městských lesů, komunitních zahrad, vodních prvků i opomíjených zelených ploch při zlepšování kvality života obyvatel.

Pozornost byla věnována nejen biogeofyzikálním funkcím, jako je ochlazování městského prostředí, retence vody či podpora biodiverzity, ale zejména kulturním a sociálním přínosům zelených ploch. Řada příspěvků zdůraznila význam dostupnosti zeleně a otázky environmentální spravedlnosti, tedy zda mají různé skupiny obyvatel rovný přístup k přínosům, které městská příroda poskytuje.

Mezi diskutovaná témata patřila také tzv. zelená gentrifikace. Tento koncept upozorňuje na situace, kdy investice do městské zeleně a adaptačních opatření přináší environmentální přínosy, současně však mohou vést k růstu cen nemovitostí nebo vytlačování některých skupin obyvatel. Diskuse tak ukázaly, že hodnocení ekosystémových služeb není pouze technickou otázkou mapování a oceňování přírody, ale také otázkou spravedlivého rozdělení přínosů a nákladů.

Propojování vědy, politiky a praxe

Vedle vědeckých výsledků byla důležitým tématem také implementace poznatků do rozhodovací praxe. Speciální sekce organizované pořadatelkou institucí CzechGlobe se zaměřily například na zkušenosti projektů programu LIFE nebo na fungování národních platforem pro ekosystémové služby. Na sekci zaměřenou na implementaci konceptu ekosystémových služeb byly rovněž pozváni členové české Národní platformy pro ekosystémové služby, která propojuje akademickou sféru, veřejnou správu, občanskou společnost i aplikační praxi. Přítomní tak měli možnost sledovat stav uplatnění ekosystémových služeb v rozhodovací praxi nejenom v Česku, ale rovněž Německu, Turecku, Bulharsku, Itálii či Číně.

Diskuse ukázaly, že rostoucí množství dat, mapových podkladů a metodik samo o sobě nestačí. Klíčovou výzvou zůstává efektivní komunikace mezi vědeckou sférou, veřejnou správou, projektanty, územními plánovači a dalšími aktéry rozhodování. Právě budování těchto vazeb představuje jednu z hlavních rolí mezinárodní sítě ESP, která dlouhodobě propojuje odborníky z různých disciplín a sektorů.

Festival ekosystémových služeb

Součástí konference nebyly pouze odborné přednášky, workshopy a panelové diskuse, ale také pestrý doprovodný program, který přispěl k vytváření prostoru pro neformální setkávání a sdílení zkušeností. Účastníci měli rovněž možnost zúčastnit se tematických exkurzí představujících různorodé přístupy k péči o krajinu a městské prostředí.

Zajímavým zpestřením programu bylo promítání dokumentárního filmu Hodnoty přírody (The Values of Nature) představujícího přínosy ekosystémových služeb široké veřejnosti.

Doprovodný program tak ukázal, že ekosystémové služby nejsou pouze předmětem vědeckého výzkumu a plánovacích procesů, ale také součástí každodenního života, kultury a vztahu společnosti ke krajině a přírodě.

Směrem k přírodě a lidem prospěšné budoucnosti

Pražská konference potvrdila, že koncept ekosystémových služeb již není pouze akademickým tématem, ale stále více se stává praktickým nástrojem pro

plánování krajiny, rozvoj měst a tvorbu veřejných politik.

Ohlas vzbudily také plenární diskuse, které se zaměřily na reflexi současného stavu poznání v oblasti ekosystémových služeb a na otázku, jaké znalosti a nástroje budou potřeba pro naplňování vize Evropy příznivé pro přírodu i lidi. Součástí debat byly také zkušenosti zemí střední a východní Evropy a možnosti lepšího začlenění poznatků o ekosystémových službách do rozhodování a plánovací praxe. V kontextu implementace evropských environmentálních strategií a nových požadavků na obnovu přírody lze očekávat, že význam hodnocení ekosystémových služeb bude dále růst. Ochrana biodiverzity, adaptace na změnu klimatu a kvalita života obyvatel nejsou oddělené cíle, ale vzájemně propojené součásti snahy o vytvoření krajiny a sídel, které budou dlouhodobě přínosné jak pro přírodu, tak pro společnost.

Konference a příspěvek byly podpořeny integrovaným projektem Jedna příroda (LIFE-IP:N2K: Revisited, LIFE17/IPE/CZ/000005) z finančního nástroje Evropské unie LIFE.

*Mgr. et Mgr. Davina Vačkářová, Ph.D.
Ústav výzkumu globální změny AV ČR*